

Kako smo se zabavali na vasi, daleč od mesta

Zabave v naših mladih letih so bile precej drugačne kot danes. Živim na vasi tri kilometre iz mesta, dokaj blizu, pa vendar daleč od velikih zabav. Na vasi so se večinoma dogajale zabave po domačijah in hišah, kjer so domovala dekleta. Bile so tudi gostilne, ki pa nas niso privlačile, saj smo bili preveč na očeh starejših ali celo kakšnega očeta, pa še denarja ni bilo. Fantje smo se družili po starosti. Mlajši smo morali tako piskati, kot so starejši ukazovali. Če pa si bil preveč vsiljiv, si kaj kmalu pristal v vaškem koritu, tudi pozimi. Da so te starejši sprejeli medse, je bila za to včasih kar velika cena. Zabavali smo se na tistih domačijah, kjer so starši deklet to dopustili. Tako smo se v kmečki hiši ob krušni peči družili, peli, plesali in se šli razne igre. Starša pa sta po navadi sedela v kuhinji in razpravljala o tem, kateri bi bil boljši za ta »mładga«. Če je imel kateri od fantov doma gramofon, ga je prinesel s seboj. Če si bil mlajši in si imel denar, si moral prinesiti liter vina. Zadostoval je tudi liter mošta. Pri plesu pa so prav tako bila določena pravila.

Včasih je prišlo tudi do trenj in mlajši niso smeli sodelovati. Takrat smo se kaj hitro odločili za povračilni ukrep in ušpičili kakšno neumnost. Zavezali smo vrata ali pa naložili kup drv pred vrata. To se je večinoma slabo končalo tako za tiste, ki so bili v hiši, kot za tiste, ki so to ušpičili. Domači so za nekaj časa prekinili zabave.

Bolj ali manj smo se zabavali, samo da smo prišli skupaj. Iz vsakega družjenja smo znali narediti zabavo. Pozimi je bilo zabavno tudi sankanje po »rovtarici«, in to v času, ko je še niso plužili. Ko je zapadel prvi sneg, so kmetje začeli voziti les v dolino. S tem so nam naredili primerno pot za sankanje. Prišlo je tudi veliko Jeseničanov, starih in mladih. Startno mesto je bilo pri »Jerci«, gostilni v Prihodih. Starejši so obvezno popili en frakelj domačega, da so sanke bolj nesle, kot smo radi rekli. To je bilo v veselje vseh, ki smo uživali v zimskih radostih. Lahko si predstavljate, kaj vse se je dogajalo, ko so fantje imeli za sovozačko deklo, ki mu je bilo najbolj pri srcu. Ni nam bilo težko se po dvakrat ali trikrat peljati do Jesenic in nato peš nazaj v Rovte.

Zabava je bila tudi, ko se nas je pet fantov odločilo, da bomo kosili Golico, ki so jo lastniki kosili zadnjič leta 1952. Neustavljiva volja po avanturah in dokazovanju nas je pripeljala do odločitve, da jo bomo mi kosili zadnji. Bilo je leto 1969, ko smo določili nedeljo za podvig. Priprava in določitev spremljevalne ekipe sta hitro stekli. V spremljevalni ekipi so bila dekleta, ki so skrbela za pijačo, jedačo in seveda za spodbudo, da smo lahko dosegli vrh. Začeli smo pri spodnji koči in naravnost po grebenu Krvavke na vrh. Pokošeni redovi so se poznali še naslednjih pet let. Pokošeni pas je bil svetlo zelene barve, ker je bila tam mlada trava. Starejši vaščani so znali povedati, da narcise najbolje rastejo na pokošanih travnikih in da je pomembna tudi pravočasna košnja.

Res zadnja košnja na Golici leta 1969, last F. Smolej

V naših mladih letih smo zelo redko hodili na dopust na morje. Sprostitev od naporenega dela v železarni in dopustniške zabave smo iskali in dobili na kmetijah, kamor smo šli pomagat kositi na rovtu. Seveda so tam morala biti domača dekleta. Ob košnji, grabljenju sena in drugem delu smo oživljali razne šege in igre, o katerih so nam pripovedovali starejši. Ena od prigradov, ki je povzročila veliko smeha in zbadanja, je bila, ko jo je grabljica pljunila v osunek (to je iz manjšega debla izdelbena posoda, v kateri je kosec imel oslo, brus za

koso). To je pomenilo, da kosec prepočasi kosi in da ga ja dohitela z obračanjem. Seveda je to grabljica naredila tistemu, ki ga je rada videla ali pa ga želela spraviti v neroden položaj.

Zelo veliko zabave in smeha je naredilo »ofiranje«, obvezen običaj pri košnji rovtov. »Ofiralo« se je mlada dekleta. Tudi tu so imele glavno vlogo simpatije. Reklo se je, da bodo dekleta potem bolje delala, grabila, kuharica pa bolje kuhala. Pri ofiranju dva močna fanta primeta dekle, eden pod pazduho, drugi pa za noge in jo zajungata proti tretjemu, ki nastavi svojo zadnjo plat. Veliko veselja je pripravilo dekle, ki je izjavilo: »Mene pa ne more nihče!« Ta je bila deležna posebne obravnave.

Na rovtih so vse seno pospravili v »svisle« (leseno kočo, v katero so natlačili seno, da je počakalo do zime, ko so ga z voli in konji zvozili v dolino). V »svisle« so ga vozili z volmi in vejo ali nosili z rjuhami na glavi. Rjuhe so večinoma nosili mladi fantje. Grabljice so jo tem fantom tudi rade zagodle. V zadnjo rjuho, ki smo ji rekli »baba«, so na skrivaj zavezale dekle ali starejšo žensko. Odnese jo je v »svisli«, in ko je odvezal rjuho, je imel kaj videti. Na vse to je bilo veliko smeha.

Take in slične prigode so bile zabave kmečkega življa, ki so naredile življenje veselo in pristno.

Malica na Kosmatovem rovtu v Prihodih leta 1993, last K. Razingar